Anoplophora glabripennis (Motschulsky)
Fúzač ázijský

TAXONOMICKÉ ZARADENIE:

Trieda: *Insecta* – **hmyz**, rad: *Coleoptera* – **chrobáky**, čeľaď: *Cerambycidae* - **fúzačovité**, rod: *Anoplophora* – **fúzač**, druh: *Anoplophora grabripennis (*Motschulsky) – **fúzač ázijský**

HOSTITEĽSKÉ RASTLINY:

Anoplophora grabripennis je významný polyfágny škodca listnatých drevín, ktorý pochádza z Ázie. Druh bol zavlečený do Severnej Ameriky aj do viacerých častí Európy (pomocou drevného obalového materiálu z Číny). Na území Slovenskej republiky sa tento škodca nevyskytuje.

Medzi hostiteľské rastliny patrí: javor (*Acer* spp.), pagaštan (*Aesculus* spp.), albízia (*Albizia* spp.), jelša (*Alnus* spp.), breza (*Betula* spp.), hrab (*Carpinus* spp.), brestovec (*Celtis* spp.), cercidovník (*Cercidiphyllum* spp.), lieska (*Corylus* spp.), hlošina (*Elaeagnus* spp.), buk (*Fagus* spp.), jaseň (*Fraxinus* spp.), ibištek (*Hibiscus* spp.), jaseňovec (*Koelreuteria* spp.), jabloň (*Malus* spp.), melia (*Melia* spp.), moruša (*Morus* spp.), platan (*Platanus* spp.), topoľ (*Populus* spp.), slivka (*Prunus* spp.), hruška (*Pyrus* spp.), dub červený (*Quercus rubra*), agát (*Robinia* spp.), vŕba (*Salix* spp.), sofora (*Sophora* spp.), jarabina (*Sorbus* spp.), lipa (*Tilia* spp.), brest (*Ulmus* spp.), hrabovec (*Ostrya* sp.) a gledíčia (*Gleditsia* spp.).

Vynárajúci sa dospelý jedinec *Anoplophora grabripennis*

Dospelý jedinec *Anoplophora grabripennis*

PRÍZNAKY:

Larva vyžiera chodbičky v kambiu a následne sa zavŕta do dreva. V dreve môžu byť viditeľné široké oválne chodbičky (v niektorých prípadoch sú ku koncu vývoja lariev široké až 3 cm). Následkom žeru lariev hostiteľské rastliny slabnú až postupne odumierajú a môžu byť napadnuté sekundárnymi škodcami.

Dospelý jedinec vylieza kruhovým výletovým otvorom s priemerom asi 1-1,5 (prípadne 2) cm. Charakteristickým príznakom je prítomnosť drevenej múčky a drviny vytlačenej z miesta žeru lariev a pri výletových otvoroch.

Škodca často osídľuje horné časti kmeňa a silnejšie vetvy, približne vo výške 1,5 m nad zemou až do polovice koruny.

K príznakom patrí vädnutie listov, zmena sfarbenia koruny, vysychanie konárov a deformácia kôry. Rastliny môžu byť asymptomatické 3 – 4 roky.

BIOLÓGIA:

Škodca napadá dreviny rôzneho veku a rastu. Úžerný žer prebieha na listoch, pupencoch a mladej kôre. Samotný vývoj trvá 1-3 roky (v závislosti na klimatických a potravinových podmienkach). Dospelé jedince sa vyskytujú v rozmedzí od apríla do decembra. Obdobie ich najväčšej aktivity je na prelome mája a júla. Na území SR sú dospelé jedince monitorované lapačmi od júna do septembra. Dĺžka života dospelého jedinca je asi 1 mesiac. Dorastajú do 2,5-3,5 cm, sú uhlovo čiernej farby (môžu mať modrastý nádych), lesklé s nepravidelnými belavými škvrnami na krovkách. Samčekovia sú v porovnaní so samičkami zvyčajne menší a majú dlhšie tykadlá (približne 2x dlhšie ako telo). Samička kladie priemerne 30-32 vajíčok, pričom vajíčka sú kladené jednotlivo do pripravených jamôk v kôre. Liahnu sa asi po 2 týždňoch. Vajíčko má veľkosť 5-7 mm. Najskôr je bielej farby a neskôr žltohnedej farby. Jeho tvar je podobný zrnku ryže. Larva je žlto belavá, má zreteľne článkované telo, beznohá a dorastá až do 5 cm. Má silné hryzadlá. Kukla je najprv belavá a neskôr žltá, dlhá asi 3 cm. Škodca môže mať 1 alebo 2 generácie za rok.

Vajíčko *Anoplophora grabripennis*

Larva *Anoplophora grabripennis*

Kukla *Anoplophora grabripennis*

SPÔSOB PRENOSU A ŠÍRENIA:

Aktívny let škodcu má pravdepodobne iba lokálny význam pri postupnom rozširovaní. Maximálna ročná miera šírenia škodcu bola odhadnutá na 300 m. Škodca nelieta ďaleko od stromu, v ktorom sa vyliahol a často vyhľadáva okolité stromy. V niektorých prípadoch sa dospelé jedince môžu pohybovať aj ďalej ako 2 km. Na krátke i dlhé vzdialenosti sa však škodca môže šíriť pasívne s nákladnou dopravou. Môže prísť k zavlečeniu rôznych vývojových štádií s importovaným materiálom, v ktorom prebieha ich vývoj (rastliny, drevené obalové materiály, surové drevo...). Hlavnou cestou šírenia sú drevené obalové materiály používané pri dovoze a hlavne z oblasti pôvodného šírenia tohto škodcu.

Drvina vytlačená z larválneho tunela cez trhlinu v kôre

Poškodenie spôsobené kŕmením dospelých jedincov *Anoplophora grabripennis*

Jamka na ukladanie vajíčok

OCHRANA:

Anoplophora grabripennis patrí medzi prioritných karanténnych škodcov Únie, čo znamená, že jeho prípadný výskyt by mal závažný dopad na našu krajinu.

Samotná ochrana je mimoriadne náročná. Dôležitá je prevencia a kontrola dreveného obalového materiálu či ošetrenie bolo účinné.

Prieskum a následné prípadné vypílenie/vytrhanie napadnutých hostiteľských rastlín sú účinné na zníženie veľkosti populácie a zabránenie šíreniu.

Vycvičené sú aj psy na zistenie prítomnosti *A. glabripennis* (používajú sa na kontrolu podozrivých zásielok)

Kontrola stromov

Výletové otvory

Podozrivé prípady je potrebné hlásiť u oblastného rastlinolekárskeho inšpektora Odboru kontroly ÚKSÚP BA (Oddelenie kontroly ochrany rastlín).

Kontakty sú dostupné na stránke: https://www.uksup.sk/oddelenie-kontroly-ochrany-rastlin.

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV POĽNOHOSPODÁRSKY V BRATISLAVE

833 16 Bratislava, Matúškova 21
Odbor ochrany rastlín

tel.: 02 / 59 880 414 **web:** www.uksup.sk **e-mail:** ochrana@uksup.sk

Spracovali: Mgr. Silvia Grznárová (Odbor ochrany rastlín)
Ing. Mária Grejtáková (Odbor ochrany rastlín)

Zdroj obrázkov: INTERNET, EPPO
© 2024